

**УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ПРИ
ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

доктор педагогічних наук, професор Кайдалова Л.Г., завідувач кафедри педагогіки і психології Національного фармацевтичного університету; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Національного фармацевтичного університету
Щокіна Н.Б.

Необхідність удосконалення системи вищої професійної освіти потребує негайного впровадження сучасних педагогічних технологій, активних та інтерактивних методів викладання навчальних дисциплін. Підготовку конкурентоспроможних, компетентних фахівців, які здатні творчо підходити до розв'язання професійних завдань, аналізувати зростаючі інформаційні потоки, самостійно приймати рішення, прагнути до самоосвіти й самовдосконалення протягом усього життя неможливо здійснити на основі традиційних методів навчання з акцентом на репродуктивну діяльність, що не може забезпечити достатній рівень підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Це спонукає викладачів до впровадження педагогічних технологій, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, розвиток самостійності, критичного мислення тощо. З огляду на це актуальності набуває саме технологія проблемного навчання, яка спонукає до розвитку аналітичного мислення, вміння робити вибір і, як наслідок, стає передумовою розвитку особистості.

Ідеї проблемності висвітлюються в педагогічних ідеях Сократа, Ж.-Ж. Руссо, А. Дістервега, Л. М. Толстого, пізніше в працях Дж. Дьюї, Дж. Брунера, М. Махмутова, Н. Менчинської І.С.Якиманської та ін.

Сутність проблемного навчання розуміють як процес створення проблемних ситуацій (проблемних завдань) і вирішенні їх на заняттях при максимальній самостійності й під керівництвом викладача [4]. Таким чином викладач не повідомляє готові знання, а висуває проблему і за рахунок

пробудження інтересу до неї, викликає бажання знайти спосіб її вирішення, що сприятиме виробленню власної позиції, точки зору.

Проблемна технологія може бути впроваджена як на етапі здобування нових знань (варіант проблемної лекції), так і на етапах усвідомлення знань, формування й закріплення умінь та навичок при проведенні семінарських або практичних занять (проблемна ситуація, проблемна задача, розв'язання проблемних завдань, кейс-метод, метод проєктів); написання творчих робіт, курсових, дипломних, магістерських робіт тощо [3].

У ході проблемної лекції викладач висуває проблему, створюючи пізнавальне утруднення і, у ході міркування, розкриває можливі шляхи розв'язання навчальної проблеми. Особливої значущості при проведенні проблемної лекції набуває «проблемний початок лекції», коли висунута викладачем проблема виступає в якості своєрідного «гачка», який привертає увагу до навчального матеріалу на протязі всієї лекції. Проблемний виклад навчального матеріалу дозволяє активізувати навчально-пізнавальну діяльність, сприяє росту зацікавленості навчальним предметом, розвиває аналітичне мислення.

При проведенні семінарських і практичних занять основний акцент робиться на вирішення проблемних питань і ситуацій, розв'язання проблемних завдань. Істотною ознакою проблемного запитання є прихована суперечність. Такого роду запитання відкривають можливість одержання неоднотипних відповідей. Відсутність готової схеми вирішення спонукає до самостійного аналізу суперечливої ситуації.

Проблемна ситуація виникає тоді, коли є кілька можливих варіантів розв'язання проблеми, при обмеженій інформації, недостатності вихідних даних.

Аналіз наукових праць і літературних джерел з питання впровадження технології проблемного навчання дозволив визначити й узагальнити способи створення проблемної ситуації [1, 2, 5]:

1. Спонування до вибору правильного варіанту відповіді та його обґрунтування.
2. Перехід від поодиноких фактів до узагальнень.
3. З'ясування протиріч між можливими засобами розв'язання завдання й практичною неможливістю обраного способу діяльності.
4. Побудова гіпотези на основі відомої теорії, з подальшою її перевіркою.
5. Використання протиріччя між досліджуваними фактами і наявними знаннями.
6. Знаходження раціонального шляху вирішення проблеми, коли задані умови і кінцева мета.
7. Самостійне знаходження рішення при заданих умовах. Творче завдання, для вирішення якого необхідно використовувати додаткову літературу, довідники, тощо.
8. Розгляд проблеми в історичному аспекті.
9. Зіткнення з життєвими фактами або незвичайними явищами, що потребують теоретичного обґрунтування.
10. Постановка викладачем серії проблемних питань.
11. Демонстрація досліду, результати якого вимагають наукового пояснення.
12. Спонування до порівнянь, зіставлень, протиставлень окремих положень, фактів, явищ, поглядів тощо, унаслідок чого виникає пізнавальне утруднення.
13. Спонування до попередніх узагальнень нових фактів.
14. Спонування до висунення гіпотез, формулювання висновків та їх перевірка.
15. Використання наочних матеріалів.

Проблемне завдання завжди містить у собі суперечність, для розв'язання якої необхідно отримати нові знання, що добуваються у процесі вирішення завдання, у пошуку. А головне - наявність алгоритму, якому має відповідати його вирішення.

Таким чином, упровадження технології проблемного навчання, а саме проведення проблемних лекцій, постановка проблемних питань, створення проблемних ситуацій і розв'язання проблемних завдань, створює передумови розвитку креативного мислення, аналітичних здібностей, сприяє формуванню творчого підходу до вирішення професійних завдань, впливає на рівень професійної компетентності майбутніх фахівців.

Джерела і література

1. Манько В.А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема / В.А. Манько// Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – Х., 2006. – Вип. 25. – С. 102–106.
2. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / Матюшкин А.М. – М. : Педагогика, 1972. – 208 с.
3. Махмутов М. И. Організація проблемного навчання у школі. Книжка для вчителів. – М. : "Просвітництво", 1977. – 240 с.
4. Фурман А.В. Проблемні ситуації в навчанні : кн. для вчителя / Фурман А.В. – К. : Рад. Школа, 1991. – 191 с.
5. Шуришина Л.В. Проблемне навчання та інформаційні технології як засоби підвищення мотивації студентів / Л.В. Шуришина // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці: ЧТЕІ КНТУ, 2012. – Вип. П (46). Економічні науки. – 412 с.

Анкета-заявка

1. Кайдалова Лідія Григорівна, доктор педагогічних наук, професор.
Завідувач кафедри педагогіки і психології Національного фармацевтичного університету.
Україна, м. Харків, вул. Наталії Ужвій 70, кв. 85
067-683-12-20, lkaydalova@mail.ru

2. Щокіна Наталія Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Національного фармацевтичного університету.
м. Харків, вул.. Зернова 6/4, кв. 9
066-830-82-82, natik1954@mail.ru

Секція: 7. Медична освіта: історія і сучасність

Тема доповіді: Технологія проблемного навчання у підготовці майбутніх фахівців